

УДК 101 (075.8)

DOI <https://doi.org/10.30970/2307-1664.2019.24.9>

СИНЕРГЕТИЧНА ПАРАДИГМА МЕТАФІЗИЧНОГО СВІТОРОЗУМІННЯ ВСЕЄДНОСТІ МИСЛЕННЯ І БУТТЯ

Олена Моргун

*Криворізький національний університет,
кафедри філософії і соціальних наук
вул. В. Матусевича, 11, 50027, м. Кривий Ріг,
Дніпропетровська область, Україна*

У статті висвітлюється питання трансцендентальної сутності метафізики знання. Представлено концептуальний підхід до розкриття розвитку метафізики трансцендентальних знань, що певним чином може бути репрезентовано не тільки гносеологічно, але й представлено онтологічно. У цьому контексті висвітлена необхідність розкриття сутності створення метафізикою знання не абстрактної, а дійсної «метафізичної реальності», «синергетики ноосфери», в якій процес мислення включений у життя і є функцією життя. Також зазначена необхідність аналізу характеру взаємодії метафізичних реалій суспільного буття і «реальності соціальної синергетики», що здібна до самоорганізації і самовпорядкування.

На філософсько-методологічних засадах представлена ідея про множинність реальностей і об'єктивну необхідність існування метафізичної «реальної надреальності». Це зумовлює постановку проблеми, яка породжена самим характером людського соціального життя, метафізичними реаліями суспільного буття, де всі наявні реальності контактують і солідарно взаємодіють. На підґрунті процесів «трансформації – ретрансформації» творяться «множинні реальності» і «множинні індивіди», котрі знаходяться в постійних інтераціях взаємопереходу «множинні індивіди ↔ множинні реальності». Це забезпечує різну щільність об'єднання об'єктивної і суб'єктивної реальностей: у розрізненні, співвідношенні, об'єднаності і єдності, тотожності, синтезі в нову «універсальну реальність». Цей процес відбувається в ментальній сфері, через знання, в ноосферній надреальності «метафізики знання», де діють антиентропійні механізми «синергетики ноосфери». У сучасному соціумі вже почали розвиватись процеси переходу в «найновішу науку» ХХІ ст. Трансформація філософського світорозуміння має доволі пророблені наукові підстави для репрезентації знання як об'єктивної реальності в єдності суб'єкта і об'єкта, що перетворюється згодом на «сферу розуму», ноосферу у всеєдності буття і мислення або метафізичну реальність. Суспільство, взаємодіючи з природою, безпосередньо творить ноосферу як метакультурний синтез біосфери і соціосфери, цей процес можна осмислити і врівноважити на підґрунті його самовпорядкування з використанням нових методологій вивчення глобальних явищ.

Ключові слова: синергетика, біфуркація, ноонаука, метафізика знання, «соціосинергетика», «метафізична свідомість», космоноос, «синергетично-ноосферна реальність».

У сучасному соціумі вже почали розвиватись процеси трансформації постнекласичної науки в «найновішу науку» ХХІ ст., «неонауку», котра може стати «ноосферною наукою», «ноонаукою». Нові наукові погляди в процесі трансформації постнекласичної науки концентруються навколо проблеми «порядку – безпорядку» у природі і суспільстві, що веде до формування до синергетичного світорозуміння, зміни «моделі світу» і появи самих радикальних проєктів «фундаментальної онтології» [1, с. 182–183]. По суті, йдеться про перехід «від фізики існуючого до фізики виникаючого». В.В. Горбачов у своїх «концепціях

природознавства» вірно фіксує, що для «фізики виникаючої» є багато шляхів для розвитку, але всі вони пов'язані так чи інакше з «самоорганізуючими системами», котрим «неможливо нав'язати шляхи їх розвитку» як синергетичним утворенням. Він вірно зазначає, що «тисячу років тому це сучасне уявлення про синергетику виразив засновник даосизму Лао-Цзи: слабке перемагає сильне, м'яке перемагає тверде, тихе перемагає гучне і т.д.», що на сучасному науковому рівні визначив І.Р. Пригожин: «Наш Всесвіт слідує шляхом, котрий включає в себе послідовність біфуркацій. У той же час як інші світи могли вибрати другі шляхи, нам пощастило, що наш Всесвіт спрямувався на шлях, який веде до життя, культури та мистецтва» [1, с. 198, 241].

Але така «послідовність біфуркацій» може вести і до постійного руйнування існуючого в природі і суспільстві, бо «в точках біфуркації маленька випадкова зміна може привести до сильного обурення системи», що до цього розвинулась. Визначальну роль у цьому відіграє фактор просторовості: якщо на «мікрорівні хаос – не фактор руйнування», то «макроскопічне проявлення хаосу» веде до повної дисипації – розсіювання існуючих структур і навпаки – сама дисипація макросистеми призводить до ще більшого зростання «макроскопічного хаосу». Такий «повністю неупорядкований процес» припиняється не шляхом біфуркацій, що неприпустимо в складних і надскладних макросистемах, а тільки тоді, коли він «підкоряється законам гармонії». І перший із них відображений у «понятті золотого перетину в процесах гармонійного розвитку складних систем», що означає вірну пропорційність їх структур. Це поняття ввів ще Птоломей, а потім відродив його Леонардо да Вінчі (Sectio aurea) задля його використання переважно в мистецтві. Це поняття в епоху Ренесансу почало використовуватись і в природознавстві як «загальний принцип гармонії світу» або як «космічна гармонія», а в метафоричній формі – як «божественна пропорція» [1, с. 198, 207, 211]. Але при цьому була втрачена розумова сутність і зміст «золотого перетину», бо «космічну гармонію» на Землі і «божественні пропорції» людського світорозуміння створює саме «мисляче буття», «макророзум» Землі, як сфера її розуму, ноосфера. Тому, якщо говорити про «фізику виникаючого» у вигляді «синергетичної фізики», що стверджує відповідну «синергетичну парадигму», буде недостатньо конкретним визначенням [1, с. 576].

Можна зазначити головну інноваційну цінність – розкриття нового розуміння «золотого перетину», а саме в «метафізиці знання», який представлений «синергетикою ноосфери». А космоноос – це космічний «золотий перетин» Всесвіту, що гармонізує всесвітній Універсум. Тобто надає Всесвіту вірні ноосферні пропорції «космічних розумів» в їх взаємодії і метасинтезі.

Мета цього дослідження – розробка на філософсько-методологічних засадах ідеї про множинність реальностей і об'єктивну необхідність існування «реальної надреальності» – метафізичної чи іншої. Це зумовлює постановку проблеми, яка породжена самим характером людського соціального життя, метафізичними реаліями суспільного буття, де всі існуючі реальності контактують і солідарно взаємодіють.

І. Джемс у відомій філософській праці «Принципи психології» називав їх «підсвітами» і наводив як приклади світ почуттєвих або фізичних речей (як «верховну реальність»), світ науки, світ ідеальних відносин, світ «ідолів племені», усілякі надприродні світи міфології і релігії, різноманітні світи індивідуальних гадок (поглядів), включаючи світи абсолютного божевілля і екстравагантності. Сучасний дослідник «множинних реальностей» А. Шюц вважає, що це «різні порядки реальностей, кожний з яких володіє своїм особливим і відокремленим стилем існування» [2, с. 401]. Конкретно, це «реальність світу повсякденного життя» (за Ю. Хабермасом, «життєвих світів» людей) з її природними «прагматичними мотивами» [2, с. 402–403]. Ними можуть бути реальності різної «часової перспективи»

ви», які дають змогу «вийти з розгорнутого потоку і подивитись рефлексивним поглядом на акти, що виконані в попередніх процесах, у минулому або теперішньому досконалому часі». Таким чином, людина може дискретно жити в різних «часових світах», виходячи з «тривалого процесу здійснення своїх дій» (як безперервних) [2, с. 408–409]. Існують «шари реальності повсякденного світу праці», а інтегративно – це «світ праці як верховної реальності» [2, с. 417–421]. Також є «різні світи фантазмів», де «ми вже не маємо оволодівати зовнішнім світом і долати супротив його об'єкти», що існують «у тому чи іншому з багаточисельних світів фантазії». Вищий із подібних «фантастичних світів, що може стати предметною реальністю, є «світ наукової теорії» [2, с. 428–438]. Такою нині виступає і «реальність соціальної синергетики», що здібна до самоорганізації і самовпорядкування.

Поняття подібної соціосинергетичної реальності з'явилося «в разі використання принципів синергетики в дослідженні соціальних об'єктів» [1, с. 515]. Вже зафіксовано, що «соціосинергетика» розвивається в напрямі «гуманітарної синергетики» і далі перетворюється на синергетику людської свідомості і поведінки [1, с. 516]. «Синергетика людської свідомості» як певна розумова реальність (синергетично-ноосферна) проявляє себе в таких «поштовхах зросту гуманітарного знання»: фрактальні образи історичних подій; соціокультурні ландшафти, в яких всезагально представлено минуле – теперішнє – майбутнє; ситуації «тут і зараз» як такі місця, де зустрічаються зникле минуле і раптово виникле майбутнє; когнітивні (пізнавальні) карти особистості, як операційні програми їх розвитку; картини «згущення» і «розв'язання» культурних інновацій. [1, с. 516]. Можна бачити, що йдеться про розширення культурно-історичного континууму суспільства і особистості в пізнавально-часовому відношенні «далеке минуле – більш визначене майбутнє» з баченням надскладної відкритої метасистеми буття з нелінійним розвитком. Тобто, коли відкриваються чисельні шляхи до еволюції, включаючи альтернативні, виникають різноманітні «структури – атрактори», що ведуть «до зміни спектрів можливих шляхів у майбутнє». Це вже не природна «фізична синергетика», а «синергетика з людським обличчям», яка базується на людській культурі, інтелекті, творчості, знанні та його передачі шляхом освіти [1, с. 516–517]. Такі елементи «людської синергетики» і закладаються в основу людського планетарного «космічного розуму», котрий на синергетичних початках входить у «космічну комунікацію» з іншими «космічними розумами». «Ми рухаємось до синергетики, вмюючи підходити до людської культури і знаючи, як до неї підходити, до розуміння феномена людини у його різноманітних проявах, до розкриття тайн людської художньої і наукової творчості, пізнання, здоров'я, освіти, комунікації, вбудування людини в ближнє і більш віддалене соціальне і культурне середовище». Це «нова людина», що вибирає себе в здатності і «можливості творити саму себе» в процесі «ментальної або екзистенціональної гри» на «полі багатоваріантних шляхів у майбутнє» [1, с. 516, 518–519]. Застосовуючи метод «позитивної евристики», така «креативна людина» свідомо здійснює «занурення в синергетику» з метою «розвитку граючої свідомості». В.В. Горбачов визначає її як «синергетично мислячу людину», що є *Homo ludens*, – людину граючу». Для неї «синергетика – це не тільки суворая наука, але й засіб експериментування» [1, с. 518]. Й. Хейзінга, який перший ввів поняття *Homo ludens*, вважає, що така «граюча людина» творить «реальність, що зветься Грою», саме «буття гри всякий час підтверджує, при чому у найвищому сенсі, супралогічний характер нашого положення у Всесвіті» [3, с. 12]. «Супралогічність» Гри проявляється у всесвітньому масштабі в тому, що вона дає додаткові ступені свободи, бо «всяка Гра є, перш за все, <...> вільна діяльність», котра піднімає існуючий вимір реальності, тому що «завдяки вільному характеру гра виходить за рамки природного процесу» і «по мірі того, як гра стає функцією культури» вона стверджує свободу, прямо і безпосередньо «вона є свобода» [3, с. 20].

Наукова новизна представлена концепцією ігрової розумової діяльності як «гри в знання» через творчість, особисту духовну самореалізацію, що породжує різноманітні «креативні реальності», котрі сукупно представлені в понятті «креативно-синергетичної метареальності», якою є «мисленнєве буття», або ноосфера. Вона фіксується в тому, через таке ноосферно-синергетичне світорозуміння «формується нова система соціальних понять, викриваються нові соціальні закономірності, відкрити які без врахування цих понять було б неможливо». Подібне «понятійне світорозуміння» і порозуміння здійснюється на трансцендентальному, супраментальному, інформаційно-семантичному, метафізичному рівні ноосфери і «синергетики ноосфери».

«Розуміння через поняття» на вищих ментальних рівнях – це складна проблема, і її сутність була представлена ще за часів Античності як такої проблеми, котра не розв'язується людським розумом. Вона формулюється так: всі непорозуміння виникають внаслідок того, що люди одні і ті самі речі називають різними поняттями, а різні речі – одним поняттям. Нині такі розумово-понятійні неузгодженості між людьми ускладнилися ще й тим, що виявлена «сміслова побудова соціального світу»: дійсність предстала як «світ, осяяний смыслом» [2, с. 687]. Врятувати ситуацію може тільки «фактор взаєморозуміння» і створення особливої «реальності інтелекту людства», в якій можуть пізнаватись закономірності «буття людства» без фальсифікацій і містифікацій, заборони на «наукове розуміння» інтелектуальних досягнень, котрі дійсно вільні «в розумінні основ пізнання світобудови» [4, с. 510–511]. В іншому випадку вкрай «запрактивоване» людське життя призведе до «диктатури світу ділового і речового» [4, с. 514, 516]. І тоді відбудеться «грандіозне помутніння умів, зниження загального інтелектуального рівня людства, тотальне оглупіння, що видається за колосальний прогрес пізнання» [4, с. 517].

Тому в західній науці відбувається переосмислення «основ метафізики», відроджується значення метафізичного світорозуміння для інтелектуально-творчого прогресу людства. Тобто йдеться не про метафізику як метод пізнання, а про її реальний буттєвісний аспект, «сутнісну спрямованість на абсолютне буття» в його трансцендентальному чи субстанціональному значенні і понятійному розумінні [5, с. 21, 61, 91]. Але головний буттєвісний аспект і «значення метафізики» – це забезпечення єдності буття, його «метафізичної всеєдності» [5, с. 137, 141]. Це «буття в істині», «буття в благості», буття як «єдність універсалій» [5, с. 144, 156, 172].

За нашою концепцією, таке мегакосмічне створення і є космонос в «єдності універсалій – ноосфер». Метафізичний «світ людини» стає «дійсністю світу» у всесвітньому бутті [5, с. 177–178]. Тобто людство у всесвітньому універсумі виступає як «космічний розум», що онтологічно існує у вигляді ноосфери у «всеєдності» з іншими «космічними розумами». Наші вітчизняні дослідники також схиляються в розумінні метафізики як такої реальності, де мислення і буття збігаються (хоча така думка йде ще від Парменіда) і надають їй статус науки: «Метафізика – наука про граничні умови реального буття суцього та принципи його істинного знання». «Умови мислимості цього буття» такі, що вони «мають безмовний, абсолютний характер» [6, с. 29]. Крім того, з позицій метафізичного буття як «всеєдності» здійснюється критика суто матеріалістичних поглядів на світ: «Матерія як така, будучи необхідним аспектом або виміром буття, не вичерпує собою всього буття. Матерія не є абсолютним, самодостатнім його началом. Це лише частковий (відносний) принцип сутності, необхідний для конституювання тілесної природи, але сам такою сутністю (субстанцією) бути не може. Взята в чистому вигляді, позбавлена форми, душі, здатності мислити, матерія є абстракцією або принципом, необхідним логічно, проте нерезальним онтологічно» [6, с. 165]. Буття мислиться так, що «по один бік <...> знаходиться

матеріальний світ, а по другий простягається *метафізичний простір варіантів* – інформаційна структура, в якій зберігаються сценарії всіх можливих подій» [7, с. 7]. У людини з'являється «постійна і невтомима жадоба керувати реальністю». А оскільки існує цілий «метафізичний простір варіантів» подібне «керування реальністю» виникає в ігровій формі, приймає вигляд «гри з реальністю». Одним зі зрозумілих аналогів є «гра з реальністю <...> під час сну. Душа і розум знаходять відряду в просторі сновидінь, де реальність пластично підкоряється легкому подиху наміру» [7, с. 14–15]

Аристотель першим висловив думку, що суще (існуюче сутнісне) висловлюється багатьма способами. Але при цьому, як доводили І. Кант і Г. Гегель, мислення у всяких його смислах і трактуваннях залишається «об'єктивною сутністю самого буття» сущого у різних його реальнісних проявах [6, с. 23–24]. Свідомість, мислення – це не утилітарна копія буття з точки зору вульгарного матеріалізму, хоча якщо і «копія», то копія якого реальнісного буття? Бо в «свідомості відбувається концентрація буття, виявлення його повноти» в актах мислення і осмислення «його істинного покладання» [6, с. 272]. При чому з визначенням конкретної реальності або реальностей існування за відомою декартівською формулою: «Я мислю, отже я існую». Якщо людина сприймає і може мислити «трансцендентальне буття», то вона впритул наближається до універсальної метафізичної реальності, основою якої є «метафізика знання». Якщо мислячий суб'єкт опанував «мисленнєве буття» у відповідному світорозумінні, то його суще може існувати і розгортатись у ноосфері і космоноосі, тобто в різних розумових реальностях «всесвітнього буття». Не важко встановити, що в своїй «Метафізиці» Аристотель під космоноосом розумів вселенське метафізичне буття Бога. Він є всезагальною метафорою світу, без якої космос не може бути завершений. Це реальний «філософський Бог», що є предметом розумного пізнання і який нічого спільного з релігією не має. Його головна функція – це надихання космічних розумів творчістю і творчою енергією для пізнання і творення найвищого, універсального, метафізичного космічного знання. Бог, що отожднювався з цим метафізичним знанням, таким чином і сам перетворював це метафізичне знання на першорушійну силу і мету світу як «чистої діяльності» або «мислення мислення». А це і є вищою космічною метареальністю космоноосу, його метафізичним буттям. Тому сучасні дослідники вважають, що «метафізика <...> можлива тільки тією мірою, якою Бог, Абсолютне взагалі може бути предметом раціонального мислення», а не постає «як вища за нас реальність, не сумісна нашому розуму, перевершує всі його можливості і тому незбагненна» [6, с. 421].

Ось чому й «головне питання філософії» в аспекті світорозуміння «синергетики ноосфери і метафізики знання» дещо змінюється і набуває ноосферно-синергетичного сенсу (в онтологічному розумінні) і метафізично-епістемологічного значення (в гносеологічному розумінні). На подібну можливість вказував ще В.С. Соловйов, виходячи з двох базових положень: «принцип єдності загалом з'єднується з принципіальною множинністю одиничних істот»; «досягти шуканого синтезу можливо, відправляючись від кожного з її членів», що і створюють «множинність одиничних істот» [8, с. 290]. На цій підставі може відбутись «великий синтез» зі становленням природно-наукового напрямку філософії всеєдності. Але він вважав, що це вже буде теософія. У цьому напрямі створення «космічної філософії» всеєдності знання і буття працював К.Е. Цюлковський, котрий вважав, що природа володіє творчими, антиентропійними силами «космічної еволюції». Так вважав і В.І. Вернадський, який розробляв вчення про субстаціональну єдність матерії і духу на природознавчому підґрунті і вбачав цю «всеедність» у взаємодії біосфери і ноосфери. На жаль, навіть такі видатні філософи, як К. Поппер і К. Ясперс, розглядаючи проблему всеєдності знання і буття (в аспекті подолання логістичної раціоналізації і однобічності аналі-

тичної філософії), вбачали в цьому «шлях до тоталітаризму». Тому, наприклад, К. Ясперс у своєму «філософствуванні» стояв на позиції подолання холистичних принципів і ствердження «людської екзистенції» у вигляді «світу свободної волі людини» [9, с. 204–205]. Він вважав, що тільки «в знанні свого буття людина виходе за межі свого лише даного йому існування» і отримує «самобуття у світі», котре фактично є «самобуттям у часі», що не є повністю вільним, бо «історія людства лише марна спроба бути вільним».

Світоглядні закономірності взаємодії різних систем світорозуміння, що встановлювались філософською методологією, у своїх витоках мали підґрунтя даосизму, що потім по суті оформилось у діалектичний світогляд про протиріччя, закладених в єдності і боротьбі протилежностей: «Дао породжує єдине. Єдине породжує два початки – Інь і Янь. Два породжують третє. Третє породжує все сутнє» [11, с. 184]. Тобто сутнє розглядається як процес розв'язання протиріч між протилежними сторонами сутнього у процесі його існування. Вищий сенс філософії і всієї людської життєдіяльності вбачався в максимальному наближенні до Дао як до первинного творчого початку шляхом вірного розв'язання людиною сутнісних протиріч, що і «вказує шлях до істинної досконалості» [11, с. 185]. Потім у матеріалістичній діалектиці таке протиріччя в статусі «основного питання філософії» звелось до протилежності матеріального та ідеального, буття і мислення.

За думкою В.С. Лутая, «синергетична парадигма як методологічна основа стратегії діяльності людства у XXI сторіччі» таке протиріччя певним чином знімає [10, с. 87]. «Синергетична парадигма», дійсно, може зняти протиріччя між принципами матеріалізму та ідеалізму у виявленні пріоритету в первинності духа і природи та пізнавальністю світу, але тільки на підґрунті єдності і всеєдності буття та мислення, синергетики і духовно-творчих, креативних початків буття.

К. Ясперс стверджував, що «створення метафізичного предметного світу або можливість відкрити первовитоки буття – ніщо, коли вони віддалені від екзистенції» [9, с. 388]. Метафізика без екзистенції представлена в таких «конструкціях буття, які для кожного, хто намагається схопити їх знання, зразу ж зникають». К. Ясперс фіксує, що «в наш час підступи до метафізики екзистенційно стільки ж заплутані, як і все філософствування взагалі». Крім того, «метафізика як наукове знання більше неможлива і має бути осягнена в зовсім іншому напрямі», бо «вона стала загрозливіша, ніж раніше». Така «загроза» з боку метафізики виникає, тому що «всезахоплюючий метафізичний зміст» пов'язаний з «ідеєю свободи», яку «тисячоліття показували людині в трансцендентності», а не в реальному екзистенційному бутті, його всезагальності в безмежній і реальній «метафізичній свободі» [9, с. 388–389].

І в цьому аспекті можна зробити висновок наукової розробки: нове розв'язання основного питання філософії в співвідношенні Універсуму метафізичного знання і вільної екзистенції «буття – мислення» в окремих фізично-предметних реальностях пов'язане з протиріччям між реалізмом і антропоцентризмом, тобто людським антропоцентрованим космосом та іншими «ноосферами буття», що в творчому метасинтезі і створюють космоноос як всезагальну креативно-синергетичну метареальність.

Список використаної літератури

1. Горбачев В.В. Концепции естествознания. Москва : «Оникс 21 век», «Мир и образование», 2005. 672 с.
2. Шюц А. Избранное: Мир, светящийся смыслом. Москва : Российск. полит. энциклоп. (РОССПЭН), 2004. 1053 с.
3. Хейзинга Й. Homo ludens (Человек играющий). Москва : ЭКСМО-ПРЕСС, 2001. 352 с.

4. Зиновьев А.А. Фактор понимания. Москва : Алгоритм, Эксмо, 2006. 528 с.
5. Корет Э. Основы метафизики. Киев : «Тандем», 1998. 248 с.
6. Гусев В.И. Вступ до метафізики. Київ : Либідь, 2004. 488 с.
7. Зеланд В. Управление реальностью. Санкт-Петербург : «Весь», 2006. 224 с.
8. Соловьев В.С. Собр. соч. в 10 т. Санкт-Петербург : 1910–1914. Т. 1. 290 с.
9. Ясперс К. Смысл и назначение истории. Москва : Изд. полит. лит., 1991. 156 с.
10. Лутай В.С. Основной вопрос современной философии. Синергетический подход. Киев : Парапан, 2004. 156 с.
11. Антология мировой философии. В 4-х томах. Т. 1. Философия древности и средневековья. Часть 1. Москва : Мысль, 1969. 576 с.

SYNERGISTIC PARADIGM OF THE METAPHYSICAL WORLD VIEW OF UNITY OF THOUGHT AND BEING

Olena Morhun

Kyryv Rih National University

Department of Philosophy and Social Sciences

V. Matusevich str., 11, 50027, Kryvyi Rih, Dnipropetrovsk region, Ukraine

The article deals with the question of the transcendental essence of metaphysics of knowledge. A conceptual approach to the discovery of the development of transcendental knowledge metaphysics is presented, which can be represented in a certain way not only epistemologically but also ontologically.

In this context, the necessity of disclosing the essence of the creation of the metaphysics of knowledge is not abstract, but the real “metaphysical reality”, “synergy of the noosphere”, in which the process of thinking is included in life and is a function of life. It also indicated the need to analyze the nature of the interaction of the metaphysical realities of social existence and the “reality of social synergetics” that is capable of self-organization and self-regulation.

On the philosophical and methodological principles an idea is presented about the plurality of realities and the objective necessity of the existence of a metaphysical “real-nadreality”. This causes the problem posed by the very nature of human social life, the metaphysical realities of social being, where all existing realities interact and interact with one another. On the basis of the processes of “transformation – retransformation”, “multiple realities” and “plural individuals” are created, which are in constant interactions of the “multiple individuals ↔ multiple realities”. It provides a different density of association of objective and subjective realities: in distinction, correlation, unity and identity, synthesis into a new “universal reality”. This process takes place in the mental sphere, through knowledge, in the noosphere of the nadreality “metaphysics of knowledge”, where the antientropy mechanisms of “synergy of the noosphere” operate. In modern society, the processes of transition to the “very new science” of the XXI century have already begun to develop. Transformation of philosophical worldview has sufficiently worked out scientific grounds for the representation of knowledge as an objective reality in the unity of the subject and object, which is subsequently transformed into a “sphere of mind”, a noosphere in the unity of being and thinking or metaphysical reality. Society, interacting with nature, directly and creates the noosphere as a metacultural synthesis of the biosphere and the sociosphere, this process can be comprehended and balanced on the basis of its self-regulation using new methodologies for the study of global phenomena.

Key words: synergetic, bifurcation, noo-science, metaphysics of knowledge, “socio-synergetics”, “metaphysical consciousness”, cosmonoos, “synergistic-noosphere reality”.